

ဝဇီရဗုဒ္ဓိ အရှင် (အေဒီ ၁၂-ရာစုပထိုပိုဒ်)

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာကျမ်းပြု

အရှင်ဧကလာသ

အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဋီကာကို အဦးဆုံးရေးသားသည့် ဋီကာရှင်ဖြစ်သည်။ ယင်းဋီကာကို ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ အမည်အတိုင်း ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာဟုပင် အခေါ်များသည်။ သာရတ္ထဋီကာ၌လည်း ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာဟု ပင်ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းခဲ့သည်။ ကျမ်းပြုသူကမူ နိဂုံး၌ ‘ဂဏ္ဍိ ဌာနဝိကာသနာ’ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ဤအရှင်စီရင် သည့် အခြားကျမ်းများရှိကြောင်း ခိုင်လုံသည့် အထောက် အထား မတွေ့ရချေ။ သီဟိုဠ်စာပေသမိုင်းတို့၌လည်း ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိမထေရ်နှင့် ၎င်း၏ဋီကာအကြောင်း ဖော်ပြချက် အနည်း ငယ်သာ တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာသည် ရှေးကျပြီး စာပေတန်ဖိုးမြင့်သော ကျမ်းစာဖြစ်သည်။

တောင်းပန်သူမရှိ

အရှင်မြတ် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဋီကာကို ရေး သားရခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးက တိုက်တွန်းတောင်းပန်၍ မဟုတ်ချေ။ မိမိ၏ အလိုဆန္ဒအလျောက် ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၏ဂန္ထာရမ္မ၌-

“သင်္ခေပကာမေန မမာသယေန၊

သဉ္ဇောဒိတော ဘိက္ခုဟိတဉ္စ ဒိသ္မာ။

“အကျဉ်းအားဖြင့် (အဖွင့်ဋီကာ)ရေးသားလိုသည့် မိမိ၏ ဆန္ဒလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ နောင်လာနောင်သား ရဟန်းတော် များ၏ အစီးအပွားကို ရှုမြင်ခြင်းတို့ကြောင့် (ဤဝိနယ ဋီကာကို ရေးသားပေအံ့)”

ဟုမိန့်ဆိုထားသည်။

ကိုကားကျမ်းများ

အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် မိမိဋီကာ၌ အာစရိယဝါဒအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓမိတ္တမထေရ်၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု၊ ဓမ္မသိရိမထေရ်၊ ဥပ တိဿမထေရ်၊ ကလသပုရဝါသီ အာနန္ဒမထေရ်နှင့် ကျမ်း ဂန်များအနေဖြင့် မိမိနှင့်အမည်တူ အခြားအရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ တစ်ပါးပြုစုသည့် အနုဂဏ္ဍိပဒ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မ သိရိပင်ရေးသားသည့် ဂဏ္ဍိပဒ၊ သီဟိုဠ်ရှေးဆရာတို့ ရေးခဲ့

ဖွယ်ရှိသော ပေါရာဏဂဏ္ဍိပဒနှင့် ပါကတိကဂဏ္ဍိပဒ၊ အန္တကအဋ္ဌကထာ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ ကုရုန္နိအဋ္ဌကထာကျမ်းများကို ကိုးကားဖော်ပြခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဟု ယူဆရသည့် အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏ ဝိနယဝိနိစ္ဆယနှင့် ဥတ္တရ ဝိနိစ္ဆယကျမ်းတို့ကို မဖော်ပြဘဲ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တထက်နောက် ကျနိုင်သူ အရှင်အာနန္ဒာ၏ အဆိုအမိန့်များကိုမူ လှိုင်လှိုင် ကြီးဖော်ပြခြင်း၊ အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာကျမ်းပေါင်းများစွာ ရေးသားခဲ့သည့် အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အဆိုအမိန့်များကို မဖော် ပြခြင်းတို့မှာ ထူးခြားသည်။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် သီဟိုဠ်တွင်သီတင်းသုံး၊ စာပေပို့ချပြီး အဘိဓမ္မမူလဋီကာကို ရေးသဖြင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ထင်ရှားသော်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓ ဒတ္တနှင့် အရှင်ဓမ္မပါလတို့မှာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌ သီတင်း သုံးပြီး ကျမ်းစာရေးသားကြသဖြင့် အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိတို့ခေတ်က ထိုအရှင်တို့၏ကျမ်းစာများ သီဟိုဠ်သို့ မရောက်သေး၍လော ဟု စဉ်းစားဖွယ်ဖြစ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် အဘိဓမ္မမူလ ဋီကာကျမ်းပြု အာနန္ဒဝနရတနတိဿနှင့် အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ လေးစားသည့် ကလသပုရဝါသီအာနန္ဒတို့ မတူ၍လော ဟုလည်း စဉ်းစားနိုင်ရာသည်။

ကျမ်းပြုဇာတိ

ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ နေရပ်ဒေသနှင့်ပတ်သက်၍ ကျမ်းစာတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိ။ သို့ဖြစ်၍ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ မွေးရပ်ဇာ တိကို အတိအကျဖော်ပြရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ အနိစပ်ဆုံး ဆို နိုင်သည်မှာ အရှင်မြတ်၏ ရေးသားပုံကိုကြည့်၍ ခန့်မှန်း ရန်သာဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်သည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြ၍ ဖွင့်ဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပစ္စရိ နာမ သီဟဠဘာသာယ ဝဠုပုံ ကိရ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၁၇)။ မဒနဖလဝသာဒီနီတိ ဧတ္ထ သီဟဠဘာသာယ ကိရ ဝသ ဣတိ ဝိသန္တိ အတ္ထော(၎င်း၊ ၁၂၉)စသည်ဖြင့် သီဟိုဠ် ဘာသာ စကားများကို ဖော်ပြ၍ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ အန္တရ သမုဒ္ဒေတိ အတုရမဟုဒေ (၎င်း၊ ၁၂၆) စသည်ဖြင့် သီဟိုဠ် ဝေါဟာရများကို သုံးနှုန်းထားခြင်းတို့ကြောင့် အရှင်မြတ် သည် သီဟိုဠ်ဇာတိ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ သီဟိုဠ်ပါဠိစာပေ သမိုင်း၌မူ ကလျာဏီကျောက်စာကို ကိုးကားပြီး သီဟိုဠ်၌ ရေးသော ကျမ်းဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြသည်။

ကျမ်းပြုခေတ်

ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် ပေါ်ပေါက်ရာခေတ်တို့ကို ဖော်ပြရန်လည်း ခဲယဉ်းသည်။ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာကျမ်းက ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာကို

° သာရတ္ထ-ဋီ ၁၊ ၇။

၂ The Pali Literature of Ceylon, p. 258

ဝေဖန်ထားသဖြင့် အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် အရှင်သာရိပုတ္တရာ မတိုင်မီ ပေါ်ထွန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟုသာဆိုနိုင်သည်။ အရှင် သရိပုတ္တရာသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း ပထမပရက္ကမဗဟုမင်း (၁၁၅၃-၁၁၈၆)လက်ထက်တွင် ထင်ရှားသော မထေရ်ဖြစ် သည်။ ထိုမင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ ပုဂံ၌နန်းစံသော နရပတိ စည်သူမင်းနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်သည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် သာရတ္ထဋီကာ၏ ဂန္ဓာရမ္မ၌ “ပေါရာဏေဟိ ကတံ ယံတု” ဟု ဝဇီရဗုဒ္ဓိကာကို ရည်ညွှန်း၍ “ပေါရာဏ”ဟု သုံးနှုန်းခဲ့သဖြင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာထက် အတော်အတန် ရှေးကျဖွယ်ရှိသည်။ သာရတ္ထဋီကာခေတ်၌ အလှမ်းဝေးနိုင်ပြီဖြစ်သည့် မဟာအဋ္ဌကထာ၊ အန္ဓက၊ ကုရုန္နိ နှင့် မဟာပစ္စရိစသော ရှေးဟောင်းအဋ္ဌကထာလာဝါဒများ ကို ပိုင်နိုင်စွာ ထုတ်ပြန်ခြင်းတို့က အတော်အတန် ရှေးကျ သည်ဟူသောအချက်ကို အားသာစေသည်။

ကင်္ခါဋီကာဟောင်းကို ပြုစုသူသည် ဝဇီရဗုဒ္ဓိကာရှင်၏ တပည့် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသူမိတ်ဆွေ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ အကြောင်းမူ နေရာများစွာတို့၌ ဝဇီရဗုဒ္ဓိကာမှစာပိုဒ်များကို အရေးတယူ ကိုးကားဖော်ပြသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ “ဣတော ပဋ္ဌာယ လိခိတန္တိ ဝုတ္တေ ဝဇီရဗုဒ္ဓိ ဣတ္ထေရေနာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဤနေရာမှ၍ ရေးသားအပ်ဟု ဆိုလျှင် အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ(ရေးခဲ့သည်)ဟု ယူရမည်” ဟူ၍ လည်း ညွှန်းဆိုခဲ့သည်။ ကင်္ခါဋီကာသစ်ကိုမူ အရှင်သာရိ ပုတ္တရာ၏ တပည့်ရေးသဖြင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာကို ရည်ညွှန်း ကိုးကားသည့် ကင်္ခါဋီကာဟောင်းပင် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ခေတ်ထက် စောပုံရသည်။

ထို့ကြောင့် သာရတ္ထဋီကာခေတ် အေဒီ ၁၂-ရာစု မတိုင်မီ အရှင်အာနန္ဒာတို့ခေတ် အေဒီ ၇-ရာစုနောက်ပိုင်း သို့မဟုတ် အရှင်အာနန္ဒာတို့ထက် အလွန်ကြီးနောက်မကျ သည့် ရာစုအတွင်း ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင် ပေါ်ထွန်းသည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

ကွင်းဆက်များ

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်သည် ကလသပုရဝါသီ အရှင်အာနန္ဒာအား အလွန်လေးစားပုံရသည်။ ထို့ကြောင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ အောက်ပါ မိန့်ဆိုချက်ကို တွေ့ရသည်-

“ဣတော ပဋ္ဌာယ ယတ္ထ ယတ္ထ အာစရယေန လိခိတန္တိ ဝါ အာစရိယဿ တက္ကောတိ ဝါ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ အာစရိယော နာမ အာနန္ဒာစရိယော ကလသပုရ ဝါသီတိ ဂဟေတဗ္ဗော”။

° ကင်္ခါ-ပုရာဏဋီ၊ ၃။
ᵀ ဝဇီရ-ဋီ၊ စာ- ၃၅။

“နောင်တွင် ဆရာသည်ရေးအပ်၏ဟုဖြစ်စေ၊ ဆရာ၏ အယူအဆတည်းဟုဖြစ်စေ ဆိုသည်ကိုတွေ့လျှင် ဆရာဟူ သည် ကလသပုရအရပ်နေ အရှင်အာနန္ဒာ ဆရာဟု ယူပါ”

အနုဋီကာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မပါလက မူလဋီကာရှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က ‘ကေစိ’ဟု နှိမ်၍ဆိုခဲ့ရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အရှင်ဓမ္မသိရိဖြစ်ကြောင်း ဆိုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအရှင်ဓမ္မသိရိမှာ မည်သည့်ကျမ်းကိုရေးကြောင်း အနုဋီ ကာ၌ ဖော်ပြခြင်းမရှိ။ တစ်ဖန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်ကလည်း နာမည်တူ အရှင်ဓမ္မသိရိနာမည်ကို ပြဆိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသာသနာ့ဂန္ထဝင်တွင် ထင်ရှားပြီး နိဿယ ကျမ်းပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ရေးသားပြုစုတော်မူခဲ့သော ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓိသည် အဆိုပါဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ ညွှန်းဆို သည့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့် မူလဋီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ၊ မူလဋီကာ၌ ကေစိထိုးခံရသည့် အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့် ခုဒ္ဒသိက္ခာ ကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိတို့ကို အတူတူဟု ယူဆခဲ့သည်။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာတွင် -

ဓမ္မသိရိတ္ထေရော ပနာဟ-

‘အတ္တနော အညတော လာဘံ၊

သံဃဿညဿ ဝါ နတံ။

ပရိဏမေယျ နိဿဂ္ဂိ၊

ပါစိတ္တိ စာပိ ဒုက္ကဋ္ဌန္တိ’ ဟု ဖော်ပြချက်တစ်ရပ်ပါရှိသည်။

အဓိပ္ပါယ်မှာ “အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်က ‘အတ္တနော ။ပ။

စာပိ ဒုက္ကဋ္ဌ’ ဟုဆိုထားသည်”ဟု ဖြစ်သည်။ ဖော်ပြပါ

ဂါထာမှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာဂါထာအမှတ် ၁၁၉-ဖြစ်သည်။ ထို့

ကြောင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင် ရည်ညွှန်းခဲ့သည့် အရှင်ဓမ္မ

သိရိမှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်မှာ သေချာသည်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိအလိုအရ ထိုဓမ္မသိရိထေရ်သည် ဝိနယဂဏ္ဍိပဒ

ကျမ်းကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ဖော်ပြသည့် ကလသပုရဝါသီ အရှင်အာနန္ဒာ

နှင့် မူလဋီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ အတူတူဖြစ်သည်ဟူ

သော ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓိ၏ ယူဆနှင့်ပတ်သက်၍မူ ယင်းသို့

တူညီ ကြောင်းဖော်ပြရန် ကျမ်းစာအထောက်အထား မတွေ့

ရသေးသကဲ့သို့ ငြင်းဆိုရန်လည်း အထောက်အထားမရှိချေ။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ပင် ‘ယတ္ထ အနုဂဏ္ဍိပဒေတိ၊ တတ္ထ

ဝဇီရဗုဒ္ဓိတ္ထေရဿ အနုဂဏ္ဍိပဒေတိ ဂဟေတဗ္ဗံ” ဟု

အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၏ အနုဂဏ္ဍိပဒကိုညွှန်းဆိုချက် တွေ့ရသည်။

၃ အနုဋီ ၁၊ ၉၁-စသည်။ ၄ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ၊

၅ ဝဇီရ-ဋီ၊ စာ- ၂၈၄။

၆ ယတ္ထ ယတ္ထ ဂဏ္ဍိပဒေတိ ဝုစ္စတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဓမ္မသိရိ-

တ္ထေရဿ ဂဏ္ဍိပဒေတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ-ဋီ၊ ၉၅။

၇ ဝဇီရ-ဋီ၊ ၉၆။

ထိုအတူ 'ယေ စ ဝဒန္တိတိ ဧတ္ထ ယေ စာတိ ဝဇိရဗုဒ္ဓိတ္ထေရံ သန္တာယာဟ' ဟု အနုဋီကာဖွင့်ဆိုချက်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အနုဋီကာ၌ ဖော်ပြသည့် အရှင်ဝဇိရဗုဒ္ဓိသည် ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာလာ အနုဂဏ္ဍိပဒကျမ်းပြု အရှင် ဝဇိရဗုဒ္ဓိ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်ကို အရှင်ဓမ္မပါလနှင့် အရှင်အာနန္ဒာတို့ထက် အလွန်နောက် မကျဟုပင် ဆိုနိုင်သည့်ပြင် ဆရာတော်ဦးပုဂံ၏ အာနန္ဒာ နှစ်ပါးအတူတူ အယူအဆကိုလည်း အလေးသာစေသည်။

ဝဇိရဗုဒ္ဓိ၌ပင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်-

“ဥပတိဿတ္ထေရော ဝဒတိတိ အနုဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တံ။
ဥပတိဿမထေရ်က မိန့်ဆိုကြောင်း အနုဂဏ္ဍိပဒ၌ ဆိုထားသည်”

ဤစကားအရ ဥပတိဿမထေရ်သည် အနုဂဏ္ဍိပဒရေး သူ အရှင်ဝဇိရဗုဒ္ဓိထက် ရှေးကျနိုင်သည်။ ထို့ပြင် အနုဋီကာ ၌ ဖော်ပြသည့် (မူလဋီကာလာ ယေ စ-အရ) အရှင်ဝဇိရဗုဒ္ဓိကို ဝိနယအနုဂဏ္ဍိပဒရေးသူဟု ယူဆနိုင်လျှင် ယင်း အနုဋီကာပြု အရှင်ဝဇိရဗုဒ္ဓိသည် မူလဋီကာရှင်ထက် ရှေး ကျပြန်သည်။ ဥပတိဿမထေရ်ဟူသည်ကိုလည်း အရှင် မဟာဗုဒ္ဓယောသနှင့်ခေတ်ပြိုင် ခုဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မ သိရိနှင့် ဆရာတူတပည့်ဟု ယူဆနိုင်ရာသည်။

ထိုမထေရ်တို့မှာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ၏တပည့် ဖြစ် ဖူးကြကြောင်း ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ ဆိုထားသည်-

“အာစရိယာ နာမ ဗုဒ္ဓမိတ္တတ္ထေရ ဓမ္မသိရိတ္ထေရ ဥပ-
တိဿတ္ထေရာဒယော ဂဏပါမောက္ခာ၊ အဋ္ဌကထာစရိ
ယဿ စ သန္တိကေ သုတပုဗ္ဗာ။ တတော အညေ
ဧကေတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”။

ဆရာအရှင်တို့ဟူသည် အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တ၊ အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့် ဥပတိဿစသော ဂိုဏ်း၏အကြီးအကဲထေရ်များကိုဆို လို၏။ ထိုမထေရ်တို့သည် အဋ္ဌကထာဆရာ (အရှင် မဟာဗုဒ္ဓယောသကို ရည်ရွယ်ပုံရသည်)၏ထံ၌ ပိဋကတ် အဆုံးအဖြတ်ကို ကြားနာဖူးကြသည်။ ယင်းမှတစ်ပါး သောပုဂ္ဂိုလ်များကို ဧကေဟု မှတ်ပါ”

အထက်ပါ ဖော်ပြချက်၌ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တထေရ်ဟူသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသအား မဇ္ဈိမနိကယ်အဋ္ဌကထာကို ရေး သားရန် တောင်းပန်သူလောဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါ ကွင်းဆက်များကိုအခြေခံ၍ ရှေးခေတ် ဂန္ထဝင်ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ခေတ်ကာလနှင့်ပတ်သက်၍ အတွေး အမြင်သစ်များ ရရှိနိုင်ရာသည်။

^၁ အနုဋီ ၃၊ ၂၁။

^၂ ဝဇိရ-ဋီ၊ ၂၆၇။

^၃ ဝဇိရ-ဋီ၊ စာ-၁၄၇။

ဝေဖန်ခံရခြင်း

ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်သည် ယူဆချက်တစ်ရပ်ကို ပြတ်သားစွာ ဆုံးဖြတ်ချက် မချပြနိုင်၊ ဘာသာစကားရောပြွမ်း၍ ဖွင့်ပြ သဖြင့် ဋီကာရှင်၏ ဘသန္တရဗဟုသုတကို ချိုးမွမ်းသင့်သော် လည်း စာရူပရိသတ် နားမလည်နိုင်ဘဲ အခက်အခဲများနှင့် ကြုံတွေ့ရသည် စသည်ဖြင့် ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာအပေါ် နှောင်း ခေတ်ပညာရှင်တို့ ဝေဖန်ထောက်ပြကြသည်။ တဏှာလေ ယျကန္တိ စူဠကုဟု၊ ဝတ္ထုလေယျကန္တိ မဟာကုဟု၊ ဟန္တာ လန္တိ ကိတိလိ(ဝဇိရ-ဋီ၊ ၃၂၀)စသည်ဖြင့် ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ သီဟုဠ်ရှေးသုံး ပေါရာဏစကားတို့ကို ဖော်ပြသဖြင့် သာရတ္ထဋီကာရှင်က ဝိနယဋီကာသစ်ကို ထပ်မံရေးသားရ ခြင်း၏အကြောင်းကို အောက်ပါ အတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည်-

“မာဂမိကာယ ဘာသာယ၊ အာရဘိတိတပိ ကေနစိ၊
ဘန္တရေဟိ သမ္ပိသံ၊ လိခိတံ ကိဉ္စိဒေဝ စ။
အသာရဂန္တဘာရောပိ၊ တတ္ထေဝ ဗဟု ဒိဿတိ။
အချို့မှာ မာဂမိ(ပါဠိ)ဘာသာဖြင့် ရေးသားသော်လည်း ဘာသာခြားစာပေ (စကား)ဖြင့် ရောပြွမ်းဖွင့်ဆိုထား၏။ မလိုအပ်ဘဲ ကျမ်းလေးအောင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထား သည်ကိုလည်း ထိုကျမ်း၌ များစွာ တွေ့ရသည်”

သာရတ္ထဋီကာရှင်သည် ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာမှ မိမိအယူ အဆနှင့်မတူသည့် အချက်ပေါင်း တစ်ရာကျော်မျှကို ထုတ် နုတ်၍ ဝေဖန်ရှင်လင်းခဲ့သည်။ တစ်ဖန် သာရတ္ထဋီကာရှင် ၏အဆို များကိုလည်း နောက်မကြာမီတွင်ရေးသည့် ဝိမတိ ဝိနောဒနိဋီကာ၌ ထပ်မံငြင်းဆိုဝေဖန်ခဲ့ပြန်သည်။ ရှေးကျ သည့်အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းများကို နောက်ကျမ်းများက ဝေဖန်ထောက်ပြသည်မှာ ထုံးစံပင်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များမှာ လဇ္ဇီသူမွန် သီလဝန် များဖြစ်ကြသည့်အတိုင်း တစ်ခါတစ်ရံ စကားလုံးအသုံးကြမ်း တမ်းနိုင်သော်လည်း မိမိက သူထက်သာသည်ဟု မာန ထောင်လွှားလို၍ မဟုတ်ဘဲ ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ် မှန်ကန် ရေးနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော် စည်ပင်ပြန့်ပွားရေးအတွက် ရှေး ရှေးပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကျမ်းစာများ၌ လိုအပ်သည်တို့ကို ထောက် ပြရန်သာ ရည်ရွယ်ခဲ့ကြဖွယ်ရှိသည်။ အများလက်ခံသည့် အဖြေတစ်ရပ်အတွက် ယင်းသို့ စေတနာပါသည့် ဝေဖန် ခြင်းတို့မှာ အရေးကြီးပြီး အမှန်တကယ်လို အပ်သည်။

ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာနိဂုံး၌ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်က မိမိရေးသား ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ အာစရိယ ဝါဒတို့နှင့် မဆန့်ကျင်မှသာယူပြီး ဆန့်ကျင်ဘိမူ စွန့်ပယ်ပါ။ ငြင်းခုံနှုတ်ထွေးခြင်းကိုမူ သာသနာတော် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏ ကြောင်းဖြစ်၍ ရှောင်ကြဉ်ပါကုန်ဟု မိန့်မှာထားခဲ့သည်။

^၁ သာရတ္ထ-ဋီ ၁၊ ၁ (ပဏာမဂါထာ)

ထူးခြားချက်များ

အခြားသော ယေရဝါဒ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းတို့၌ တစ်စွန်းတစ်စဖော်ပြခြင်းမရှိဘဲ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ ဥပဂုတ္တ မထေရ်အကြောင်း ထည်းသွင်းဖော်ပြခြင်းမှာ ထူးခြားသည်။

“ဣတ္တာဟ- ကိ ဘဂဝတော မာရာဝဇ္ဇနပဋိယာတာယ သတ္ထိ နတ္ထိတိ၊ အတ္ထိ၊ တထာပိဿ ပစ္ဆာ ဥပဂုတ္တ- ကာလေ ပသာဒဟေတုတ္တာ အဓိဝါသေတိ။ ဧတ္ထ ဥပဂုတ္တာဓိဋ္ဌာနံ ဝတ္ထပ္ပံ”

အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် ဂိုဏ်းတစ်ပါးနှင့်နီးစပ်သူ၊ သို့မဟုတ် ဂိုဏ်းတစ်ပါးမှ ဝင်ရောက်လာသူလော ဟူ၍လည်း တွေးဆ နိုင်သည်။ အကြောင်းမူ အရှင်မြတ်ညွှန်းဆိုသည့် အရှင်ဥပ ဂုတ္တထေရ်မှာ ထေရဝါဒ၌မထင်ရှားဘဲ ဂိုဏ်းတစ်ပါး(မဟာ ယာန)၌သာ အထူးထင်ရှားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအရ မြတ်ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်အာနန္ဒာ၊ အရှင် သာဏဝါသိက-စသည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာကို ဆက်ခံသည့် ပုဂ္ဂိုလ်စဉ်ကိုဖော်ပြကြသည်။ ယင်းတို့အနက် အရှင်ဥပဂုတ္တ ထေရ်မှာ စတုတ္ထမြောက်ဖြစ်သည်။ အရှင်ဥပဂုတ္တအကြောင်း ကို အသောကဝဒါန၊ ဒိဗျာဝဒါနနှင့် တိဗက်စာရေးဆရာ တာရာနာထ၏ အိန္ဒိယဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းကျမ်းတို့၌ ခမ်း နားစွာ ဖော်ပြကြသည်။ အကျဉ်းချုပ်မှာ ဤသို့ဖြစ်သည်-

အရှင်မြတ်ပေါ်ပေါက်ချိန်မှာ အသောကခေတ်တွင် ဖြစ်ပြီး မထုရာမြို့မှ နံ့သာရောင်းသူ၏သား ဖြစ်သည်။ အသက် ၁၇-နှစ်တွင် ရဟန်းပြုပြီး သုံးနှစ်အကြာတွင် ရဟန္တာဖြစ်သည်။ အရှင်သာဏဝါသိထေရ် ပျံလွန်ပြီးနောက် ထိုအရှင်သီတင်းသုံးသည့် မထုရာမြို့အနီး ဥသီရပဗ္ဗတ တောင်ပေါ်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ မှတ်တမ်း တစ်ခုအရ အရှင်ဥပဂုတ္တထေရ် သမာပတ်ဝင်စားနေခိုက် မာရ်နတ်လာပြီး အရှင်မြတ်၏ခေါင်းတွင် ပန်းခွေလာချသွား သည်။ အရှင်မြတ်သိသောအခါ တန်ခိုးဖြင့် မာနတ်၏ လည်ပင်း၌ လူသေကောင်၏အလောင်းကို တင်းကြပ်စွာ ချည်ထားလိုက်သည်။ နတ်ပြည်တွင် မည်သူမျှဖြုတ်နိုင်စွမ်း မရှိသဖြင့် မာရ်နတ်သည် အရှင်မြတ်ထံလာပြီး တောင်းပန် ရသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မဟာပုရိသလက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံ သော မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ရုပ်သဏ္ဍာန်ကို ဖန်ဆင်းပြမှ ဖြုတ်ပေးမည် ဟု မာရ်နတ်အား အရှင်မြတ်ကဆိုသည်။ မာရ်နတ်က ဖန် ဆင်းပြသောအခါ အရှင်မြတ်သည် အလွန်ကြည်ညိုသွားပြီး ရှိခိုးမိသဖြင့် ထိုခဏ၌ မုန်တိုင်းထန်ခဲ့သည်။

အရှင်မြတ်သည် ဘုန်းတန်ခိုးကြီးမားပြီး ကျော်ကြား သဖြင့် အသောကဘုရင်က ပါဠိလိပုတ်သို့ မိမိ၏သာသနာ

ပြုလုပ်ငန်းများကိုကူညီရန် ပင့်လျှောက်သည်။ အရှင်မြတ် သည် အသောကမင်းကြီး ဘုရားဖူးထွက်ရာ၌ ဗုဒ္ဓဝင်နေရာ တော်များကို အမှန်အတိုင်း ညွှန်ပြခဲ့ကြောင်းသိရသည်။^၂

ထို့ပြင် ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများ၌ သာဝက ပါရမီ ပစ္စေကဗောဓိ ဗုဒ္ဓဘူမိ-ဟုဖြစ်စေ (ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ၁၀။ ခုဒ္ဒကပါဌ-ဌ၊ ၁၉၆)၊ အဘိသမ္မောဓိ ပစ္စေကဗောဓိ သာဝက ဗောဓိ-ဟုဖြစ်စေ (ဝိသုဒ္ဓိ-ဋီ ၁၊ ၂၆၉) သာမန်ဖော်ပြလေ့ရှိ သော်လည်း ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ (ယင်း၊ စာ- ၁၄)၌မူ ဗုဒ္ဓယာန၊ ပစ္စေကဗောဓိယာန၊ သာဝကဗောဓိယာန-ဟု ‘ယာန’ဟူ သောအသုံးကို တွေ့ရသည်မှာ ဂိုဏ်းတစ်ပါးနှင့်နီးစပ် အယူ အဆကို ထောက်ခံသကဲ့သို့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် သီလက္ခန္ဓ ဝဂ္ဂဋီကာသစ် (သီ-ဋီ-သစ် ၁၊ ၃)၌ ဝဇီရဗုဒ္ဓိကို ကိုးကား၍ ‘ယာန’ဟုပင် သုံးနှုန်း ဖော်ပြခဲ့ပြန်သည်။

အချုပ်

ဝိနယပိဋက၏ အဦးဆုံးဋီကာကျမ်းပြု အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် ဆုံးဖြတ်ချက်အချို့ အားနည်းသည်ဆိုစေကာမူ အနည်းဆုံး တော့ ဤဋီကာကို အကြောင်းပြု၍ပင် နောက်ဋီကာတို့ပေါ် လာရသဖြင့် ကျေးဇူးတင်ထိုက်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ် တစ်ထောင်ကျော်က ကျမ်းစာဖြစ်၍လည်း သမိုင်းအရ တန် ဖိုးကြီးမားပြီး ပါဠိစာပေသမိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက် များမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာကဲ့သို့ပင် အလေးဂရုပြုထိုက် သည်။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၊ ဝဇီရဗုဒ္ဓိအရှင်မြတ်နှင့်ပတ်သက်၍ သီရိလင်္ကာပါဠိစာပေ သမိုင်းသုတေသီတို့ အဘယ်ကြောင့် အကျယ်တဝင့် ဝေဖန်သုတေသန မပြုကြသနည်းဟူသည်မှာ လည်း စဉ်းစားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ☺☺☺

ကျမ်းကိုး

- ၁။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ
- ၂။ ဝိဘင်္ဂမူလဋီကာ
- ၃။ ကင်္ခါအဋ္ဌကထာပုရာဏဋီကာ
- ၄။ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ
- ၅။ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ ၊ ဆရာတော်ဦးဗုဓ်။
- ၆။ Journal, Asiatic Society of Bengal Vol.1151. Part 1. May 1987 P.76-P.84, by L.A. Waddell, LL.D.
- ၇။ Malalasekera, Pali Literature of Ceylon, p. 258

Ashin Kekasa
1651 E. Manhattan Dr.
Tempe, AZ 85282 USA

^၁ ဝဇီရ-ဋီ၊ ၆၂။

^၂ Journal, Asiatic Society of Bengal Vol.1151. Part 1. May 1987 P.76-P.84